

Egyetemi doktori (PhD) értekezés tézisei

**OKTATÓK TUDOMÁNYOS
EGYÜTTMŰKÖDÉSÉNEK HÁLÓZATAI A
FELSŐOKTATÁSBAN**

Dabney-Fekete Ilona Dóra

Témavezető: Dr. Czeller Mária

DEBRECENI EGYETEM

Humántudományok Doktori Iskola

Debrecen, 2018

I. AZ ÉRTEKEZÉS CÉLKITŰZÉSE, A TÉMA KÖRÜLHATÁROLÁSA

Az elmúlt évtizedekben nem csupán a magyarországi felsőoktatási intézmények részéről fogalmazódott meg az igény (és a szükség) a nemzetközi tudományos együttműködések kiépítésére és a már meglévő hálózatok megerősítésére, de a globalizálódó világ által előidézett lépéskényszer is a nemzetközi akadémiai tudástranszfer, a határokon átívelő kapcsolatok létesítése, valamint a közös kutatásokban és pályázatokban való szerepvállalás felé terelte ezen szervezeteket. Ennek eredményeként pedig egyre többször találkozhatunk a szakirodalomban a nemzetköziesedés fogalmával.

A nemzetköziesedés eredetileg gazdasági terminus, azonban az oktatás világára is alkalmazható, hiszen az országhatárokon átívelő együttműködési networkök a nemzetköziesítés révén, mely főleg az új évezred kezdetén nem feltétlenül választás kérdése a felsőoktatási intézmények számára, az oktatás és kutatás minőségi fejlődéséhez vezetnek azáltal, hogy a szakemberek a nemzetközi porondra kilépve mérettetik meg tudásukat és csatlakozhatnak más tudományos hálózatokhoz. Bokodi meglátása szerint az innovatív szemléletmódon túl ez rugalmasabb hozzáállást és gondolkodásmódot igényel az egyéntől, valamint elősegíti a más kultúrák jobb megismerését.

Teichler úgy határozza meg a felsőoktatás nemzetköziesedését, mint egy feltartóztathatatlan trendet, melyet vagy kihívásnak tekintve elfogadunk és reagálunk rá, vagy lemaradunk. Enders és Fulton megállapítják, hogy az országoknak a rá adott válasza eltérő lehet, és kiindulási helyzetük döntő fontosságú a cél elérésnek mikéntje szempontjából. Enders, Teichlerrel együtt négy típust különböztet meg a reakciók alapján: Az első a „jó lenne” nemzetköziesedés: ezekben az országokban mind az intézmény, mind pedig az egyén oldaláról megvan a támogatás együttműködések kialakítására, azonban nem igazán találunk megfelelő partnert a nagyobb országok képviselői között. Másodikként az „élet-halál kérdése” nemzetköziesedést említik: ezen országok

kutatói a saját hazájukban sem kapnak tiszteletet a tudományos pályán, ha nem mozognak magabiztosan a nemzetközi szintéren. A harmadik csoport a „két arénás” országok: azokat az országokat jelentik, ahol az oktatók és kutatók választhatnak a nemzeti és a nemzetközi tudományos aréna között, hogy hol szeretnének inkább érvényesülni, hiszen az otthoni tudományos piac elég erős és nagy ahhoz, hogy ne kelljen feltétlenül nemzetközi fórumon megjelenni. Utolsóként az ”egyutas” nemzetköziesedést taglalják: általában az angolt mint hivatalos nyelvet beszélő országokat soroljuk ebbe a csoportba, ahol csak az számít tudományos eredménynek, amit angolul publikáltak, és nagyon gyakran más országok oktatói és kutatói számára ezek jelentik a célországot.

A nemzetköziesedés azonban pozitív hozama ellenére is sok hazai oktatóban félelmet kelt – hiszen magában hordhatja a csalódásnak a lehetőségét is. Nemzetközi tudós társadalom előtt megmutatni munkánk eredményeit nem kis bátorságot igényel, mivel a (néha könyörtelen) kritikusok száma megugrik, és az idegen nyelv nem megfelelő ismerete is fokozhatja a szorongást. Akinek ennek ellenére sikerül becsatlakoznia egy tudományos hálózatba valamilyen együttműködés keretében, az fejlődni fog. Azonban az egyének szintjén kiépülő nemzetközi kapcsolathálózatokba való becsatlakozásnak elengedhetetlen feltétele a nyelvek ismerete (különösen az angolé), hiszen hogyan tudna nélküle az oktató vagy kutató megjelenni nemzetközi szintéren, hogyan lenne képes saját munkáját megismertetni a nemzetközi szakmai közönséggel, és miként tudna egy nemzetközi tudományos hálózat tagjává válni?

A szakirodalom alapján a nemzetköziesedés mint folyamat megjelenthet nemzetközi szervezetek keretein belül, kormányzati szinten, egyetemek és más intézmények, valamint tanszékek és karok között létrejövő, multi- vagy bilaterális együttműködések formájában, továbbá szerveződhetnek informális úton. Mindezek rendszerbe foglalását és dimenziókra bontását Knight, majd pedig az ő elképzelését továbbfejlesztve Sanderson kísérelte meg.

Tanulmányában Knight a nemzetköziesedéssel kapcsolatosan három kulcsfogalmat említ meg, ezek a nemzetek közötti, a kultúraközi és a globális. Meglátása szerint ennek a háromnak az együttes jelenléte jellemzi a nemzetköziesedést (vagyis az egyértelműen nem a globalizáció szinonimája!), ezek adják meg a mélységét és kiterjedését. Megjelenési formájuk országonként, sőt intézményenként különbözhet az adott ország/régió/intézmény történelmétől, sajátos kultúrájától és az oktatás területén jelentkező prioritásoktól függően. A különböző szinteken zajló nemzetközi aktivitási folyamatok összekapcsolódnak, sőt néhol egymás katalizátorai is lehetnek, és a közöttük lévő korreláció adja a nemzetköziesedés kontextusát.

A felsőoktatásban dolgozó oktatók és kutatók tudományos együttműködéseinek, kapcsolatainak a vizsgálata – kiváltképp hazánkban – nem nagy múltra tekint vissza, és viszonylag feltáratlan területnek számít, éppen ebből kifolyólag az elkövetkezendő évtizedekben arra lehet számítani, hogy az oktatáspolitikai érdeklődésének középpontjába kerül. Nemzetközi kitekintésben Enders, Smeby, Trondal, Kyvik, Höhle és Teichler kutatásai jelentősek. Magyarországon a témában a legtöbb kutatást a Center for Higher Education Research and Development (CHERD) végezte, ezek a vizsgálatok elsősorban a Bologna rendszer hazánkban megfigyelhető hatásaira, a határmentiség vizsgálatára, az oktatói és hallgatói nemzetközi mobilitásra, az oktatók nemzetközi kooperációjára, valamint a különböző nemzetközi hatásokra koncentrálnak. Ezen kutatások kivitelezésében a szerző is aktív szerepet vállalt. A felsőoktatási mobilitás trendjei terén jelentős kutatásokat folytatnak a Budapesti Corvinus Egyetem oktatói, valamint a Nemzetközi Felsőoktatási Kutatások Központja (NFKK). Meg kell még említeni azonban Viszt és Hórich munkáit.

Az értekezés fő célja az volt, hogy a nemzetközi szakmai együttműködéseket megvizsgálja az egyén szintjén két magyarországi felsőoktatási intézmény, egy több karú, nagy regionális egyetem, valamint egy főiskolából nemrég az alkalmazott tudományok egyetemévé lépett intézmény

oktatói között. Kutatásunk mindenképpen hiánypótlónak mondható, hiszen tudomásunk szerint a vizsgálat lefolytatásáig ilyen jellegű, a nemzetköziesedést az egyének szintjén feltáró kutatás nem volt.

Dolgozatunkban elsősorban az egyén szintjén megjelenő nemzetköziesedési módokra helyezzük a hangsúlyt – ezek közül pedig csupán azokat említjük meg és próbáljuk rendszerbe foglalni, melyek kutatásunk szempontjából relevánsak lehetnek. Dolgunkat azonban meglehetősen nehezítette, hogy a nemzetköziesedésnek nem minden formája érhető tetten a különböző statisztikai elemzésekben, hiszen míg például a hivatalos kiutazások és közös projektek esetében jobban dokumentált a kapcsolatépítés, addig az informális együttműködések nem minden esetben jelennek meg a különböző (akár intézeti is) adatbázisokban.

További célkitűzéseink között volt megtudni, hogy milyen módon, és mely változók mentén alakulnak az oktatók személyes nemzetközi kapcsolatai, és miért fogékonyabbak egyesek a hálózatosodásra, mint mások. Kérdésként merült fel még, hogy hogyan tudnak az oktatók becsatlakozni egy-egy már meglévő nemzetközi együttműködési networkbe; vajon milyen mértékben meghatározó a tudományterület „lefordíthatósága”, a nem, a kor, a nyelvismeret, a családi háttér és a munkahely. Mindezen felvetéseket öt kérdéskör köré rendeztük, amelyek összefoglalóan tartalmazzák mindazokat a kérdéseket, melyekre választ szerettünk volna kapni a kutatásunk során.

Elsőként az érdekelt minket, hogy milyen mintázatok rajzolódnak ki az oktatók körében a nemzetközi tudományos együttműködési hálózatba való bekapcsolódást illetően, illetve, hogy milyen főbb típusokat lehet meghatározni a kapcsolatok megléte, kiterjedtsége, intenzitása, vagy éppen hiánya ismeretében? Ennek a problémakörnek a tanulmányozásában a kutatás során elkészített interjúk és a survey vizsgálat volt segítségünkre. Erre a problémakörre nem állítottunk fel hipotézist, hiszen ezen a ponton, a

szakirodalomban fellelhető felosztást alapul véve, saját klaszterek kialakítása volt a cél.

A következő kérdéscsoportban arra szeretttünk volna választ kapni, hogy vajon milyen szerepet játszanak az oktatóknál a nemzetközi aktivitás tekintetében a „hozott” tényezők (életkor, nem, családi, kulturális és kapcsolati tőke, nyelvtudás, stb.) a nemzetközi tudományos networkök kiépülésében. Feltevéseinket a család (H1), a lakóhely (H2), a tapasztalat és nyelvtudás (H3), valamint a gender (H4) köré építettük fel.

Kérdésként merült fel, hogy milyen mértékben játszik szerepet a nemzetközi kapcsolatok alakulásában az, hogy az oktató melyik tudományterületet képviseli? Továbbá, hogy az adott területen használt tudományos nyelvezet „lefordíthatósága” mennyire könnyíti, vagy éppen nehezíti az együttműködés kialakulását (H5).

A szakirodalomban vitatott kérdés, hogy milyen szinten és hogyan határozza meg a nemzetközi kapcsolatok létrejöttét a személyes kapcsolat, illetőleg az intézményi kontextus? (H6).

Végül arra kerestünk választ, hogy a nemzetközi tudományos kapcsolatok kialakulása milyen veszélyeket rejthet a külföldi „agyelszívást” illetően? Illetve, hogy valós veszélynek tekinthetjük-e egyáltalán? (H7).

II. AZ ALKALMAZOTT MÓDSZEREK VÁZOLÁSA

Kutatásunk első felét 2012-2014 között végeztük, a Debreceni Egyetem, valamint az Eszterházy Károly Főiskola oktatóinak bevonásával. A rendelkezésre álló anyagi keret szűkössége miatt a Debreceni Egyetem oktatóinak teljes körű lekérdezése nem állt módunkban, így a kutatási kérdések adta iránynak megfelelően onnan a Bölcsészettudományi, illetve az Orvostudományi Kar oktatói képezték a mintánkat.

A lekérdezés során a reprezentatív minta kialakítására nem volt lehetőség, és nem is törekedtünk rá, tekintve, hogy a kutatás időintervalluma alatt több oktató elhagyta a pályát, nyugdíjba vonult, külföldön vállalt állást, vagy éppen GYES miatt maradt távol. Vizsgálódásunk szempontjából nem egy pillanatkép levetítése, hanem sokkal inkább a személyes kapcsolatokon alapuló nemzetközi együttműködési networkök kialakításának folyamata volt fontos. A felsőoktatási intézmény kötelékeiből kikerülő oktatók pedig ugyanúgy a háló részesei maradtak tanítványaik, illetve kollégáiknak korábbi együttműködésekbe való bevonása révén.

Tekintve, hogy a vizsgálat nagyobb időintervallumot ölelt fel, mint egy szemeszter, az oktatók pontos létszámát nem tudjuk megmondani a már korábban említett okok miatt. A Debreceni Egyetem összes karán ebben az időszakban nagyjából 1420 oktató dolgozott (az általunk vizsgált karokon 240-260), míg az Eszterházy Károly Főiskolán 270 körüli létszámról beszélhetünk. A kérdőívet a Debreceni Egyetem Orvostudományi Karáról 71-en, a Bölcsészettudományi Karáról 70-en, míg az Eszterházy Károly Főiskola egészéről 69-en töltötték ki. Teljeskörű lekérdezésre készültünk, a válaszadási arány 25-26%-os volt, ami elfogadható mértékű. A kiegyensúlyozott arány lehetővé tette az összehasonlítást a három egységben. Mindazonáltal a cél nem az volt, hogy a két intézményt összevetve megmutassuk, hogy mennyivel jobb vagy rosszabb az egyik a másiknál, hanem hogy többféle intézményi környezetből nyerjünk adatokat a nemzetközi kapcsolatok mintázataira.

A két felsőoktatási intézmény nagy oktatói létszámát, valamint a téma komplexitását figyelembe véve, a kutatás első felében a kérdőíves lekérdezés mellett döntöttünk. A válaszadás érvényessége érdekében önkitöltős kérdőívet alkalmaztunk. Az összesen hatvan kérdésből álló kérdőívet a legtöbb esetben nyomtatott formában, papír alapon adtuk át az oktatóknak, azonban egyes kéréseknek eleget téve (de mindenképp előzetes személyes egyeztetést követően!), online is rendelkezésükre bocsájtottuk. A kérdőívek SPSS 11.5

statisztikai adatelemző program segítségével kerültek kiértékelésre. A kitöltött kérdőívek mindegyike értékelhető volt, ami arra enged következtetni, hogy a kérdőív hossza és komplexitása ellenére az összes válaszadó fontosnak ítélte magának a témának a felmérését.

Meglátásunk szerint a csupán kérdőíves lekérdezés nem lett volna elegendő a téma átfogó elemzéséhez. Éppen ezért tíz, a kérdésben nagy tapasztalattal és szakmai rálátással bíró oktatót kértünk fel, hogy fejtse ki véleményét a nemzetközi szakmai együttműködésekéről egy interjú keretében. A típusalkotásban elsősorban ezeknek az interjúknak volt nagyobb szerepe, hiszen megkérdezetteink munkakörükből és tudományos életpályájukból kifolyólag nagyobb rálátással bírnak az adott kérdéseket illetően. A kutatás során elemző összefoglalásra törekedtünk, melynek alapegységét a nyilatkozatok adták, de jelentőséget tulajdonítottunk a nyelvi megformálásnak és a stilisztikai választásoknak is, hiszen ezek mind a megszólalók téma iránti attitűdjét tárták fel.

III. AZ EREDMÉNYEK TÉZISSZERŰ FELSOROLÁSA

A disszertációban tehát két magyarországi régió két kiemelkedő fontosságú felsőoktatási intézményének oktatóit vizsgáltuk a nemzetközi együttműködési hálózataikat alapul véve.

Kutatásunkban nyolc témacsokrot választottunk szét, jóllehet több ponton is voltak átfedések az elemzés kapcsán. Elsőként a család, a lakóhely és a munkahelyi klíma megvizsgálása került fókuszba. Ezek után egy nemzetközi aktivitás mutató kidolgozása volt a cél, majd pedig a kisebb nemzetközi aktivitású oktatók itthon maradásának okait fejtegettük. A negyedik nagyobb elemzési egység a tudományterületi jellegzetességek köré csoportosult, míg a nyelvtudás és a nemzetközi együttműködések fontosságának taglalása külön alfejezetet kapott. A dolgozat egyik kiemelendő eredménye a klasztereket

tárgyaló rész, hiszen mintánk alapján képesek voltunk a nemzetközi aktivitás mutatón túl az oktatók nemzetközi tudományos aktivitását árnyaltabban ábrázoló jellemzését adni. Az utolsó két kérdéskör az agyelszívás és az online tudományos networköket veszi górcső alá.

Vizsgálatunkban a felmerülő kutatói kérdések mentén hipotéziseket állítottunk fel, melyek kapcsán összefoglaljuk a főbb megállapításokat és tapasztalatokat:

CSALÁD

H1. Kutatásunkban elsőként arra a feltevésünkre szerettünk volna választ kapni, hogy vajon a magasabban kvalifikált szülők gyermekei eredményesebbek-e a nemzetközi networkök kiépítésében mint azok, akik elsőgenerációs értelmiségiek. Kiindulásként azt feltételeztük *Gazsó, Ferge, Pusztai* és *Andor* kutatásai alapján, hogy azon oktatók, akik szülei iskolázottabbak, esetleg diplomások, már eleve rendelkeznek egyfajta otthonról hozott gondolkodásmóddal, mely a tudományos közegben való mozgásukat megkönnyíti. Úgy véltük, hogy a magasabb kulturális tőke hatással lesz a nemzetközi kapcsolatok kialakítására is. Mintánkban azonban nem találtunk összefüggést a szülők iskolázottsága és a nemzetközi együttműködésre való hajlandóság között.

Továbbá felvetődött a kérdés, hogy ha a családból valaki már az akadémiai világ tagja, akkor a többi családtag is, erre építve, vajon hamarabb és könnyebben épít-e ki együttműködési hálózatot. Felmérésünk tapasztalatai azt mutatták, hogy a családtagok mindössze néhány esetben tudták csak támogatni már meglévő kapcsolatrendszerükkel az oktatókat szakmai pályájuk során. Azonban a szülők részéről érkező anyagi és erkölcsi támogatást fontosnak tartották kiemelni kérdőívünkben a válaszadók. Az interjúk segítettek jobban megvilágítani a kérdéskört, és ezeken keresztül sikerült bizonyítani feltételezésünk helyességét, hiszen ezekből kiderült, hogy főként az orvosi és

tanári szakmákban, ahol „apáról fiúra” száll a professzió, a szülők részéről a gyermekeik útjának egyengetése szakmai kapcsolatrendszerükön keresztül, nagyon is jelen van. A testvérek jelentősége már kevésbé egyértelmű, elsősorban a doktori fokozat megszerzése után lépnek inkább színre. A házastárs abban az esetben tud segíteni, ha ugyanazon, vagy rokon területen dolgozik. A szakmai-tudományos támogatás talán ebben a csoportban jelenik meg a legmarkánsabban a három közül. Hipotézisünk ezen fele tehát bizonyítást nyert.

LAKÓHELY

H2. Második hipotézisünk annak vizsgálatára irányult, hogy azon oktatók, akik lakóhelyüket több alkalommal is változtatták, vagyis meglátásunk szerint mobilabbak, vajon a nemzetközi networkök kialakításában is sikeresebbek-e. *Dusa* kutatásának eredményeire támaszkodva feltételeztük, hogy ezen oktatóknak, akik alacsony lokális kötődéssel rendelkeznek, a költözés nem jelent újdonságot, és a több helyen való ismeretség és a mobilitási tapasztalataik révén már eleve kiterjedt szakmai kapcsolathálóval rendelkeznek. Eredményeink alapján nem tapasztalható összefüggés az eddigi lakóhelyek száma, és az oktatók nemzetközi együttműködések főbb formáiban való aktivitása között. Nem bizonyított, hogy a „rutinosabb költözők” a gyorsabb alkalmazkodás miatt akár kiterjedtebb tudományos kapcsolathálóval rendelkeznének, egyedül az orvosi karon oktatóknál találtunk összefüggést a nemzetközi kapcsolatok kiterjedtsége és az eddigi lakóhelyek száma között.

TAPASZTALAT, NYELVTUDÁS

H3. Feltételezésünk szerint az idősebb oktatók, akik már nagy tapasztalattal rendelkeznek tudományterületükön, hosszabb ideje „vannak a szakmában” sokkal nagyobb és kiterjedtebb együttműködési networkkel rendelkeznek mint fiatalabb kollégáik. Arra építettük elgondolásunkat, hogy nekik, a pályán eltöltött évek száma miatt több lehetőségük volt tudományos interakciókra, így

némileg előnyben vannak a fiatalokkal szemben. Ezen elképzelésünk beigazolódott, szignifikáns összefüggést tudtunk kimutatni az oktatók kora és a nemzetközi aktivitás nagysága között.

Egy másik elképzelésünk az volt, hogy a magabiztosabb nyelvtudással rendelkezők, az idősebb oktatókhoz hasonlóan, sokkal inkább képesek lesznek nemzetközi porondon megmérettetni magukat, mivel az idegen nyelv biztos ismerete és gyakorlatban való alkalmazása nem okoz számukra gondot. Vagyis *Medgyes* és *Kaplan* kutatásai nyomán feltételeztük, hogy mintánkban is, a világméretű tendenciáknak megfelelően, a fiatalabbak stabilabb nyelvtudással rendelkeznek. Hipotézisünk ezen része csupán részben nyert bizonyítást. A fiatalok közül ugyan valóban többen vannak, akik magasabb, főként társalgási szintű nyelvtudással rendelkeznek, azonban kapcsolathálóik mégsem minden esetben kiterjedtek, vagyis nem feltétlenül a nyelv magas szintű ismerete vagy annak hiánya határozza meg a networkök terjedelmét, számát. Számunkra meglepő módon pont a nyelvszakosok voltak azok, akik kevesebb nemzetközi együttműködési hálózatba kapcsolódtak be, jóllehet nyelvtudásuk erre képessé tenné őket.

GENDER

H4. Szerettük volna megvizsgálni, hogy vajon a férfiak, vagy pedig a nők azok, akik nemzetközi tevékenységüket nézve aktívabbak. *Schneider* azon megállapításából indultunk ki, miszerint a nőknél nagyon határozott összefüggés tapasztalható az anyaság és a mobilitás között, vagyis a karrier és a szülői szerep nehezen összeegyeztethető. Elgondolásunk szerint a férfiakat kevésbé kötik a családi teendők, a gyermekek ellátása, így ők a mobilabbak. Kutatásunkban, bár a férfiaknál valóban magasabb nemzetközi aktivitás mutatható ki, szignifikáns különbség mégisincs a két nem között.

TUDOMÁNYTERÜLET

H5. Ötödik hipotézisünk szerint azok az oktatók, akik nyelvszakosok, kiterjedtebb kapcsolathálóval rendelkeznek, mint a társadalom- vagy humántudományok területén dolgozó kollégáik.

Kyvik és Larsen, Viszt, Pusztai, Fekete, valamint Smeby és Trondal kutatásait alapul véve úgy véltük, hogy a tudományterületek „lefordíthatósága” miatt a társadalomtudományi és a humántudományoknak a nem nyelvszakosokat felölelő területe eleve hátrányban van a másik kettővel szemben. Az orvostudományok „univerzális” volta, vagyis a tény, hogy a hidegháború időszakában az eredmények külföldön való megjelentetése és a terület szakembereivel való eszmecsere, kevésbé jelentett veszélyt. *Rónai* nyomán pedig azt feltételeztük, hogy a nyelvszakosok olyan előnnyel rendelkeznek a nyelv magas szintű ismerete miatt, amellyel könnyen maguk mögött tudhatnák nemzetközi aktivitás terén oktatótársaikat.

Eredményként pont az ellenkezőjét kaptuk, vagyis hogy a nyelvszakosok közül a többség egyáltalán nem aktív, nyelvtudása adta előnyét nem használja ki. Magyarozatként az interjúalanyok azt említették, hogy véleményük szerint ők sokkal bátortalanabbak nemzetközi közönség előtt, ahol a közvetítő nyelv maga az idegen nyelv, vagyis ami itthon hozzáadott értéként jelenik meg ezen oktatóknál, az külföldön kiindulási alap, és ez elbátortalanító lehet. Ezzel szemben, különösen a társadalomtudományok területén kiemelkedő volt a nemzetközi aktivitása az oktatóknak.

ÉRTÉKHOMOFÍLIA

H6. *Lazarsfeld és Merton, valamint McPherson és társai* kutatásaiból kiindulva azt feltételeztük, hogy a különböző kapcsolathálókat inkább a státus- és értékhomofília hatja át, mint a szakmaiság, vagyis az egyes networkökbe nem feltétlenül azok kerülnek be, akik a „legjobbak”, hanem azok, akik hasonló értékeket, normákat vallanak magukénak, attitűdjeik, meggyőződéseik azonos

mintázatokot láttatnak. Eredményeink azt mutatták, hogy válaszadók egy része a kollégákon keresztül, vagy különböző tudományos eseményeken való részvétel által csatlakozik be együttműködési hálózatokba, mely kooperáció-kezdeményezés nem minden esetben egyértelműen a tudományos teljesítmény függvénye. Egy interjúalany véleménye szerint ugyan sokkal határozottabban érvényesül a „jókor lenni jókor” elve, mint a közös normák megléte. Ezen kívül az oktatók csak ritka esetben tartják a kapcsolatot azokkal, akik révén bekerültek egy-egy kapcsolathálóba, gyenge, többségében egydimenziós szakmai együttműködések domborodtak ki a mintában. Ezek nagy része csupán egy adott projekt, kutatás vagy vendégoktatás idejére szól, és pusztán egy-egy szakmai állomást jelöl az oktatók karrierjében.

AGYELSZÍVÁS

H7. Feltételezésünk szerint az oktatók akkor vállalnának tartósan külföldön munkát, amennyiben az a gyermekeik jövőjébe való befektetés lenne. *Erola és társai* kutatása nyomán úgy véltük, hogy a mintánkban szereplő oktatók a tanulmányaik és a munkájuk során felhalmozott kulturális és kapcsolati tőkéjüket gyermekeik számára gazdasági tőkévé szeretnék átalakítani idővel, így ez motiválná őket a külföldi munkavállalásban. Mintánkban erre nem találtunk bizonyítékot, az oktatók külföldi munkavállalásuk esetén indokként is csak akkor említik, ha már vannak gyermekeik.

A VIZSGÁLATBAN RÉSZT NEM VEVŐK

H8. Utolsóként azt feltételeztük, hogy a kérdőívet nem kitöltők között felül vannak reprezentálva azok, akik nem tudnák „mivel kitölteni”. Ezen hipotézisünket nem tudtuk sem bizonyítani, sem pedig cáfolni, mivel pont arról a csoportról kellene adatot szolgáltatnunk, akikről nem kaptunk válaszokat. Az interjúk során azonban több alkalommal is történt utalás az oktatók ezen csoportjára, így mindenképp fontosnak tartottuk megemlíteni.

Meglátásunk szerint a kutatás kiemelendő eredményét jelenti egy nemzetközi aktivitás mutató kidolgozása, amely segítségével több szempontot is figyelembe véve, az oktatók könnyen besorolhatóvá válnak annak alapján, hogy milyen aktívak a nemzetközi tudományos arénában. Ezen kívül ugyancsak jelentős lépésnek tekinthető, hogy sikerült nyolc klasztert kialakítani az oktatók motiváltságára építve. Ezek a következők: 1. tudományosan elszigetelődők; 2. visszahúzódók; 3. kényszerutazók; 4. kimaradók; 5. világutazók; 6. tudásbrókerek; 7. fiatal, PhD-val rendelkezők; 8. ballagók. A tipológia és a nemzetközi aktivitás mutató segítségével talán a nemzetköziesedési stratégiákat megalkotók és végrehajtók mind a nemzeti, mind pedig az intézményi, kari és tanszéki szinteken jobb rálátással rendelkeznek az oktatóknak a nemzetközi aktivitással kapcsolatos motiváltságát és attitűdjét illetően, mely pedig hozzájárulhat a sikeresebb és reálisabb stratégiai célok kialakításában. A kapott adatok elemzése pedig további számos olyan problémakört vetett fel, amelyek a kutatásunkban indikátorként szerepelhetnek a további probléma-rétegek feltárásához, valamint amelyek vizsgálata újabb kutatások kiindulási pontjaként szolgálhatnak.

Nyilvántartási szám: DEENK/174/2018.PL
Tárgy: PhD Publikációs Lista

Jelölt: Fekete Ilona Dóra
Neptun kód: NMOY16
Doktori Iskola: Humán Tudományok Doktori Iskola
MTMT azonosító: 10049128

A PhD értekezés alapjául szolgáló közlemények

Magyar nyelvű könyvrészletek (2)

1. **Fekete, I. D.**, Simándi, S.: Nemzetközi kapcsolatok, élménytársadalom, hivatásturizmus.
In: Tanulmányok a kultúra és a felnőttképzés köréből. Szerk.: Fekete Ilona Dóra, Herpainé Lakó Judit, Líceum Kiadó, Eger, 49-55, 2014. ISBN: 9786155250590
2. **Fekete, I. D.**: Együttműködés és kapcsolathálók a magyarországi felsőoktatási intézmények között.
In: Professori salutem. Szerk.: Bajusz Bernadett, Bicsák Zsanett, Fekete Ilona Dóra, Jancsák Csaba, Tornyi Zsuzsa Zsófia, Doktoranduszok Kiss Árpád Közhasznú Egyesülete, Debrecen, 131-143, 2009. ISBN: 9789634732730

Idegen nyelvű, hazai könyvrészletek (2)

3. **Fekete, I. D.**, Benke, A.: A Case Study on Student Mobility from Northern Hungary as a Dimension of Quality in Higher Education.
In: Quality Management System of Universities and the Quality of Education. Ed.: Tamásóvá Viola, Sári, Mihály, Eötvös J. College, Baja, 79-86, 2012. ISBN: 9789637290954
4. **Fekete, I. D.**: Networks and Cooperation of Public and Church Maintained Higher Educational Institutions in Hungary.
In: Religion and values in education in Central and Eastern Europe. Ed.: Gabriella Pusztai, CHERD, Debrecen, 315-325, 2008, (Régió és oktatás, 2060-2596 ; 4.) ISBN: 9789634731030

Idegen nyelvű, külföldi könyvrészletek (1)

5. **Fekete, I. D.**, Simándi, S.: International Academic Relations in Central and Eastern Europe: a Brief Comparative Approach.
In: Education in Transition. Ed.: Juhász Erika, Dubnický technologický inštitút v Dubnici nad Váhom, Slovakia, 55-64, 2012. ISBN: 9788089400522

Idegen nyelvű tudományos közlemények hazai folyóiratban (1)

6. Pusztaí, G., **Fekete, I. D.**, Dusa, Á. R., Varga, E.: Knowledge Brokers in the Heart of Europe: International Student and Faculty Mobility in Hungarian Higher Education. *HERJ*. 6 (1), 60-75, 2016. EISSN: 2064-2199.
DOI: <http://dx.doi.org/10.14413/HERJ.2016.01.04>

További közlemények

Magyar nyelvű könyvek (2)

7. Szerk. **Fekete, I. D.**, Herpainé Lakó, J.: Tanulmányok a kultúra és a felnőttképzés köréből. Líceum Kiadó, Eger, 170 p., 2014. ISBN: 9786155250590
8. Szerk. Bajusz, B., Bicsák, Z. Á., **Fekete, I. D.**, Jancsák, C., Tornyai, Z. Z.: Professori Salutem: Tanulmányok a 70 éves Kozma Tamás tiszteletére. Doktoranduszok Kiss Árpád Közhasznú Egyesülete, Debrecen, 336 p., 2009. ISBN: 9789634732730

Magyar nyelvű könyvrészletek (4)

9. **Fekete, I. D.**, Berkes, J.: Fiatal felnőttek diplomával a munkaerőpiacon - az egri példa.
In: "A népművelőtől a közösségi művelődés tanáráig" : 40 éve indult a közművelődési szakemberek képzése Egerben. Szerk.: Simándi Szilvia, EKF Líceum Kiadó, Eger, 67-81, 2015. ISBN: 9786155509308
10. **Fekete, I. D.**, Feketéné Csótó, E.: A gyógyszerészképzés és a munkaerőpiac kapcsolata: a debreceni példa.
In: Felsőoktatás és munkaerőpiac : eszményektől a kompetenciák felé. Szerk.: Darvai Tibor, SETUP : Belvedere Meridionale, Szeged, 125-142, 2013. ISBN: 9789630860642
11. **Fekete, I. D.**, Tátrai, O.: A felnőttek önálló tanulásának területei az autonóm tanulás kutatás interjúelemzésének eredményei alapján.
In: Nonformális - informális - autonóm tanulás. Szerk.: Forray R. Katalin, Juhász Erika, Debreceni Egyetem, Debrecen, 70-81, 2009, (Felnőttnevelés, művelődés = Acta andragogiae et culturae, 0209-9608 ; 22.) ISBN: 9789634734079
12. Engler, Á., **Fekete, I. D.**: A motivációs hatások a levelező tagozat hallgatóinak tanulásában.
In: Interdiszciplináris pedagógia és az eredményesség akadályai : az V. Kiss Árpád Emlékkonferencia előadásai. Szerk.: Kiss Endre, Buda András, Debreceni Egyetem Neveléstudományok Intézete, Debrecen, 48-57, 2008, (Kiss Árpád Archivum Könyvtár Sorozat, ISSN 1587-1150 ; 5.) ISBN: 9789634731658

Idegen nyelvű, hazai könyvrészletek (2)

13. Simándi, S., **Fekete, I. D.**: Gender-Kontraste in dem Lernen Erwachsener: Aktuelle Fragen und Forschungsrichtungen in ungarischen und ausländischen Forschungen.
In: Európaiság, magyarság Közép-Európában : XIV. Apáczai-napok Tudományos Konferencia, 2010 : tanulmánykötet. Szerk.: Lőrincz Ildikó, NYME, Győr, 465-469, 2011.
ISBN: 9789633340301

14. **Fekete, I. D.**: The Effects of Religiosity on School- and Workplace Career.
In: Church and Religious Life in Post-Communist Societies : papers of ISORECEA conferences. Ed.: Révay Edit, Tomka Miklós, Loisir ; Piliscsaba : PPKE BTK Szociológiai Int., Budapest, 259-272, 2007, (Pázmány társadalomtudomány, ISSN 1787-2960 ; 7.) ISBN: 9789638758323

Idegen nyelvű, külföldi könyvrészletek (2)

15. Holik, I., Kissné Rusvai, J., **Fekete, I. D.**, Tukacs, T.: The Gender Question in Hungary: Education, the Teaching Profession and Stereotypes: The Concept and Issue of Gender in Educational Science.
In: Gender and Teachers: An International Study. Ed.: K. G. Karras, P. Calogiannakis, C. C. Wolhuter, N. Andreadakis, HM Studies and Publishing, Nicosia, Cyprus, 61-122, 2014. ISBN: 9789963209361

16. Ponyi, L., **Fekete, I. D.**: Social Cultural Activities and Capital Theories.
In: Questions and Perspectives in Education. Ed.: by János Tibor Karlovitz, International Research Institute, Komarno, Slovakia, 63-70, 2013. ISBN: 9788097125189

A DEENK a Jelölt által az iDEa Tudóstérbe feltöltött adatok bibliográfiai és tudománymetriai ellenőrzését a tudományos adatbázisok és a Journal Citation Reports Impact Factor lista alapján elvégezte.

Debrecen, 2018.05.23.

